

Grund- og nærhedsnotat

Folketingets Europaudvalg
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

Europa-Kommissionens Meddelelse: En ny europæisk dagsorden for forskning og innovation – Europas chance for at forme sin fremtid, KOM (2018) 306

Nyt notat

1. Resumé

Europa-Kommissionen fremsatte den 15. maj 2018 Meddelelsen "En ny europæisk dagsorden for forskning og innovation – Europas chance for at forme sin fremtid" (KOM(2018) 306). Meddelelsen var et diskussionsoplæg til en drøftelse blandt stats- og regeringscheferne på det uformelle møde i Sofia, Bulgarien den 16. maj 2018.

"En ny europæisk dagsorden for forskning og innovation – Europas chance for at forme sin fremtid" beskriver overordnet investeringsniveauet for forskning og innovation i Europa, understreger hvorledes Europa er en åben forskningsmagt og påpeger et behov for at imødekomme det innovationsunderskud, der samtidig findes i Europa.

Meddelelsen opstiller ti anbefalinger til det videre europæiske samarbejde for at stimulere forskning og innovation, som Kommissionen ønskede, at stats- og regeringscheferne skulle drøfte på det uformelle møde. De ti skridt favner flere sektorområder. Det gør sig gældende, at disse ti skridt inkluderer enten kendt Kommissionsholdning, vedtagne målsætninger og eksisterende initiativer eller kommende initiativer og retsakter, der vil følge Kommissionens forslag til en flerårig finansiel ramme for perioden 2021 -2027.

Regeringen forholder sig positivt til meddelelsens sigte på at stimulere en drøftelse om, hvorledes forskning og innovation skal bidrage til Europas fremtidige samfund, arbejdsmarked og konkurrencedygtighed. Desuden er regeringen positiv over for Kommissionens fokus på innovation, og hvorledes støtte til dette forsøges strømlinet i den næste generation af retsakter, der i disse uger løbende bliver offentliggjort som opfølgning på Kommissionens forslag til en flerårig finansiel ramme for 2021-2027.

2. Baggrund

Kommissionens Meddelelse *En ny europæisk dagsorden for forskning og innovation – Europas chance for at forme sin fremtid* blev fremsat som bidrag til dagsor-

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Børsgade 4
Postboks 2135
1015 København K
Tel. 3392 9700
Fax 3332 3501
ufm@ufm.dk
www.ufm.dk

CVR-nr. 1680 5408

Ref.-nr.
Dokument nr.

denen på det uformelle møde blandt stats- og regeringschefer, hvilket fandt sted den 16. maj i Sofia, Bulgarien. Oprindeligt var det hensigten, at omdrejningspunktet for mødet skulle have været forskning og innovation, hvorfor Kommissionen vedtog en meddelelse om emnet.

3. Formål og indhold

Kommissionen benytter *En ny europæisk dagsorden for forskning og innovation – Europas chance for at forme sin fremtid* til at argumentere for vigtigheden af at øge Europas innovationskapacitet og sikre den fremtidige velstand gennem nødvendige investeringer og ved at udbrede innovation hurtigere i hele Europa.

Med 7 % af verdens befolkning tegner Europa sig for 20 % af de globale investeringer i forskning og udvikling og ca. en tredjedel af alle videnskabelige publikationer af høj kvalitet. Sammen med et stærkt industrigrundlag, europæiske værdier samt et højt niveau for databeskyttelse skal Europa ifølge Kommissionen bygge videre på styrken inden for forskning og udvikle sin egen særlige model for innovation.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Meddelelsen påpeger et innovationsunderskud i Europa; et underskud, der ikke stammer fra mangel på idéer eller virksomhedsopstarter. Problemet ligger snarere i manglende opskalering og udbredelse, idet innovationer ikke altid bliver omsat til nye markeds- og vækstmuligheder. Særligt teknologiområdet bliver fremhævet som et område, hvor Europa er ved at blive overhalet af Kina og USA med hensyn til omfanget af investeringer.

For at imødekomme dette innovationsunderskud identificerer Kommissionen tre strategiske områder: 1) Behov for betydelige investeringer i videnskabelig og teknologisk forskning med fokus på store samfundsmæssige og industrielle udfordringer såsom sikkerhed, klimaændringer og en aldrende befolkning, 2) et mere innovationsvenligt og risikovilligt erhvervmiljø og 3) støtte til europæiske borgere i en omstillingstid.

Det bliver i meddelelsen nævnt som centralt at støtte den konkurrencedygtige udvikling af fremtidens strategiske værdikæder og det digitale indre marked, energiunionen, industrielle strategier og konkurrencepolitik nævnes som en solid ramme. Programmer såsom Horisont 2020 og struktur- og investeringsfondene bliver nævnt som en del af det grundlag, der har bidraget til at placere EU i front, hvad angår videnskab og teknologi og har gjort det nemmere for virksomheder at være innovative og konkurrencedygtige.

Meddelelsen opstiller dernæst ti anbefalinger fordelt på seks hovedafsnit. Disse favner adskillige sektorområder.

Sikring af væsentlige offentlige investeringer og stimulering af private investeringer
EU er langt fra at nå målsætningen om at investere 3 % af BNP i forskning og udvikling (2,03 % i 2016) og oplever store forskelle i niveauet for investering i de forskellige medlemsstater.

Kommissionen nævner en lang række eksisterende tiltag, der har til formål at understøtte investering i forskning og innovation. Horisont 2020 fremhæves som en

stor succes, og Det Europæiske Forskningsråd samt Marie Skłodowska-Curie Aktioner (MSCA) understreges i den sammenhæng for at fremme videnskabelig topkvalitet og tiltrække forskningstalent. InvestEU bliver nævnt som støtte til innovative projekter for SMV'er og de europæiske struktur- og investeringsfonde nævnt som afgørende for offentlige investeringer i forskning på regionalt niveau.

Innovation skal styrkes på tværs af relevante EU-programmer i fremtiden. Kommissionen henviser til de 100 milliarder euro, der foreslås allokeret til Horisont Europa-programmet og Euratoms program for forskning og uddannelse i den flerårige finansielle ramme for perioden 2021-2027, samt de 11 milliarder euro, der er foreslået allokeret til markedsbaserede instrumenter, herunder InvestEU-fonden.

Et lavt niveau for private investeringer vurderes stadig at være en svaghed i Europa. For at fremme private investeringer henviser Kommissionen til behovet for et bedre miljø for virksomhederne med en enkel, klar og effektiv lovgivningsramme via eksisterende initiativer og forslag: EU's strategi for industripolitikken, EU's dagsorden for bedre regulering, initiativer vedrørende kunstig intelligens, højt-lydende databehandling og dataøkonomi samt Investeringsplanen for Europa.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Ifølge meddelelsen er en europæisk svaghed manglende risikovillig kapital til virksomheder i Europa. Den eksisterende Europæiske Fond for Strategiske Investeringer nævnes som et eksempel på at forsøge at fremme investeringer til forskning og innovation (en tredjedel af de forventede samlede investeringer på 500 milliarder euro forventes at gå til forskning og innovation). InnovFin-finansieringsværktøjet inden for Horisont 2020 og et fælles konsolideret skattegrundlag nævnes også blandt flere eksisterende initiativer, der har til hensigt at fremme investeringer.

Et nyt, stort initiativ varsles i meddelelsen: VentureEU (omfatter seks privatdrevne fonde). Dette skal kunne tilskynde institutionelle investorer og opmuntre flere fondsforvaltere til at gå ind på det europæiske marked og foretage grænseoverskridende investeringer. Kommissionen beregner, at dette skal føre til investeringer for 6,5 milliarder euro i ca. 1.500 nyetablerede virksomheder og hurtigt voksende virksomheder. Under kapitalmarkedsunionen lanceres en forenkling af de lovgivningsmæssige rammer.

Kommissionens anbefalinger under dette hovedafsnit:

- 1) *At hurtigt vedtage den næste flerårige finansielle ramme.*
- 2) *At medlemsstaterne tager de nødvendige skridt for at maksimere investeringer i forskning og innovation med henblik på at nå 3 % målsætningen.*
- 3) *At øge private investeringer i forskning og innovation samt opskaleringsaktiviteter bl.a. i VentureEU.*

Lovgivningsmæssige rammer klar til innovation

Den europæiske økonomi har ifølge Kommissionen brug for en lovgivningsramme, som er gearret til innovation og fleksibelt kan tilpasses et erhvervsliv og samfund i hurtig udvikling. Kommissionen vil for at øge synergier og understøtte offentlig finansiering foretage en yderligere forenkling af statsstøtteregele. For at sikre at europæiske politikker udformes med henblik på innovation, er Kommissionen allerede begyndt at anvende innovationsprincippet (en vurdering af indvirkningen på

innovation, når politikker og lovgivning udarbejdes). Der henvises bl.a. også til de nye forslag vedrørende ny solvenslovgivning og retningslinjerne for innovative offentlige indkøb.

Kommissionens anbefalede skridt under dette hovedafsnit:

- 4) *At fremtidssikre lovgivningsmæssige rammer på EU-plan og nationalt plan under anvendelse af innovationsprincippet.*
- 5) *At prioritere gennemførelsen af Direktivet om rammer for forebyggende rekonstruktion, muligheden for en ny chance og mere effektive foranstaltninger for dette samt insolvensbehandling og gældssanering.*
- 6) *At Kommissionen forenkler statsstøttere reglerne yderligere for at bidrage til en gnidningsfri kombination af forskellige fonde samt forbedre brugen af fælles vurderingsstandarder for forsknings- og innovationsprojekter.*

Hvordan bliver EU førende inden for markedsskabende innovation

EU har en global førende position inden for forskning og er fødested for nogle af de mest innovative idéer, men har svært ved at bringe denne innovation på markedet. EU står relativt stærkt, når det handler om at forøge eller fastholde værdien af eksisterende produkter, tjenester og processer (trinvis innovation) inden for forskellige sektorer fx rum, medicinalindustrien, biobaserede industrier og i centrale støtteteknologier såsom robotteknologi og kunstig intelligens.

Det er imidlertid nødvendigt, at EU bliver bedre til at skabe disruptiv og banebrydende innovation. Der er for få nyetablerede virksomheder med fokus på overførelse af nye teknologier fra forskning, som eskaleres på globalt plan. For at fremme støtte til banebrydende innovationer, foreslår Kommissionen at oprette Det Europæisk Innovationsråd. Dette skal have til opgave at være en *one-stop-shop* for teknologier med stort potentiale til at opskalere. Det Europæiske Innovationsråd vil arbejde på at strømline, rationalisere og forenkle eksisterende strukturer, hvilket skal ske i samarbejde med Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) i Budapest. Et pilotprojekt med øremærkede 2,7 milliarder euro er allerede lanceret for perioden 2018-2020. Det eksisterende redskab Innovation Radar vil kunne hjælpe med at identificere EU-finansierede innovationsprojekter med markedspotentiale.

Kommissionens anbefalede skridt under dette hovedafsnit:

- 7) *At oprette Det Europæiske Innovationsråd med henblik på at identificere og opskalere banebrydende og disruptiv innovation.*

Fastlæggelse af EU-dækkende missioner for forskning og innovation

Europa kan ifølge Meddelelsen gå et skridt videre med hensyn til at skabe merværdi ved at fastlægge missioner for forskning og innovation på EU-plan med ambitiøse, fokuserede og tidsbestemte mål i tæt samarbejde med medlemsstater, interessenter og borgere. Missionernes områder skal have det største potentiale for at fremme en økonomisk effekt og adressere samfundsmæssige udfordringer. Desuden skal de have et socialt, videnskabeligt eller teknologisk fokus og bør skabe synergier med forsknings- og innovationsstrategier på nationalt, regionalt og lokalt niveau.

Kommissionens anbefalede skridt under dette hovedafsnit:

- 8) *At lancere den første række af EU-missioner inden for forskning og innovation.*

Støtte til hurtig formidling af innovation og dennes udbredelse i hele Unionen

Der er opstået lommer med høj videnskabelig og teknologisk kvalitet i alle dele af Europa, men der er stadig en innovationskløft mellem forskellige regioner. Der understreges derfor et behov for en yderligere indsats for at fremskynde og udvide innovation i mindre udviklede regioner og i mere traditionelle sektorer via investeringer, der er tilpasset regionale og lokale behov.

Ligeledes påpeges der et behov for en stærkere og mere strategisk koordinering på tværs af EU's forskellige finansieringsordninger og en bedre overensstemmelse mellem prioriteter på europæisk plan, herunder mellem strategier for intelligent specialisering i regioner og Horisont Europa.

Kommissionens anbefalede skridt under dette hovedafsnit:

- 9) *At anvende de europæiske struktur- og investeringsfonde til at bringe regioner ind i innovationsøkonomien, herunder at styrke og strømline strategier for intelligent specialisering og skabe synergier til de relevante programmer Horisont Europa, InvestEU, Den Europæiske Socialfond, Erasmus+ og programmet for et digitalt Europa, den fælles landbrugspolitik og andre programmer.*

Investeringer i kvalifikationer på alle niveauer og styrkelse af europæiske universiteter, så de kan blive mere iværksætterorienterede og tværfagligt orienterede

Udviklingen af et lærende og iværksætterorienteret samfund i Europa bliver vurderet afgørende for at kunne fremme innovation i alle økonomiske sektorer og i alle befolkningssegmenter.

Ændringer i uddannelses- og forskningssystemet og på arbejdspladsen skal sikre livslang læring og opkvalificering for alle. Universiteterne skal blive bedre til at udnytte deres potentiale inden for innovation og iværksætteri, nedbryde barrierer mellem discipliner og samarbejde med erhvervslivet og samfundet. Nye netværk for udvalgte europæiske universiteter, som anerkendt på det forudgående uformelle møde i Göteborg i november 2017, bør blive en drivkraft i det europæiske uddannelsesområde.

Modernisering af universiteter og offentlige forskningsinstitutioner bør også støttes med et "mærke" for åben videnskab, der kan gives til individuelle universiteter og grænseoverskridende universitetspartnerskaber. Dette mærke skal bidrage til at fremme åben videnskab.

Desuden henvises der bl.a. til yderligere forbedring af EIT, MSCA og initiativet for innovation i videregående uddannelse (HEInnovate). Den Europæiske Socialfond vil fortsætte med opkvalificering og omskoling, mens planen for sektorsamarbejde om færdigheder også kan bidrage til modernisering af uddannelser.

Kommissionens anbefalede skridt under dette hovedafsnit:

- 10) *At bidrage til moderniseringen af universiteter og offentlige forskningsinstitutioner med et mærke for åben videnskab.*

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har ikke udtalt sig om Meddelelsen.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Meddelelsen har ikke i sig selv konsekvenser.

8. Høring

Udkast til Grund- og Nærhedsnotatet har været sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning den 7. juni 2018 med høringsfrist den 11. juni 2018.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Flere medlemsstater forventes at forholde sig positive over for meddelelsen.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen byder generelt meddelelsen velkommen og dens hensigt om at fungere som diskussionsoplæg for det uformelle møde, der fandt sted den 16. maj.

Desuden finder regeringen det positivt, at der med meddelelsen bliver varslet forbedret synergi mellem diverse programmer, retsakter og redskaber på europæisk niveau – især for de enkelte retsakter, der enten er fulgt eller vil følge i kølvandet på Kommissionens udspil til en flerårig finansiel ramme den 2. maj 2018.

Regeringen går ind for en sammenhængende og simpel struktur for innovationsstøtte i Europa, der er tilgængelig for mindre aktører, herunder SMV'er. Overlap mellem instrumenter bør undgås. Danmark kan bakke op om etablering af et Europæisk Innovationsråd med hensigten at fremme en strømlining af innovationsstøtten. Det er dog endvidere en overordnet prioritet for Danmark, at der ikke sker en forskydning i balancen mellem støtte til grundforskning og strategisk forskning til fordel for innovation.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Dog gør det sig gældende, at der for flere af de mange kendte initiativer og retsakter, der nævnes i Meddelelsen, er blevet udarbejdet grund- og nærhedsnotater, eller at disse på anden vis har været forelagt Folketingets Europaudvalg.